

Constitució europea i ciutadania?

Entre els valors i objectius del Tractat pel que es vol establir una Constitució per a la Unió Europea hi trobem els de l'article 1-2: "La Unió es fonamenta en el valors de respecte a la dignitat humana, llibertat, democràcia, igualtat, Estat de Dret i respecte dels drets humans, inclosos els drets de les persones pertanyents a minories. Aquests valors són comuns als Estats membres en una societat caracteritzada pel pluralisme, la no discriminació, la tolerància, la justícia i la igualtat entre dones i homes", així com el combatre l'exclusió i la discriminació, que queden recollits a l'art.1-3.

Aquests principis entren en contradicció amb altres aspectes i articles de la Constitució que posen en dubte que es garanteixin els drets de totes aquelles persones que viuen i treballen a la UE.

En primer lloc la Constitució reconeix com a ciutadà de la UE a totes aquelles persones que tinguin la nacionalitat d'un Estat membre, ja que aquestes passaran a tenir també nacionalitat europea. Així doncs es nega la ciutadania europea a entre 15 i 20 milions de persones que viuen a la UE i no són nacionals de cap dels Estats membres, aquests no-ciutadans representarien en dimensió, el vuitè o novè Estat de la Unió. Aquest és un dèficit d'aquest Tractat que manté la idea de ciutadà del Tractat de Maastricht, i que es resisteix a lligar la idea de ciutadà al lloc de residència i no a la nacionalitat, deixant a aquestes persones sense dret de vot ni dret de lliure elecció de lloc de treball i residència. Contràriament al disposat en l'art. 1-4 que garanteix la lliure circulació de persones, els límits a la lliure circulació a l'interior de la UE afectarà també als ciutadans dels països de nova incorporació. Per tant, podem afirmar que el text consolida la desigualtat de drets. Aquesta afirmació la fonamentem també amb el contingut d'altres articles com el 1-45 "La Unió respectarà en totes les seves activitats el principi de la igualtat dels seus ciutadans, que es beneficiaran per igual de l'atenció de les seves institucions, òrgans i organismes". Aquest article deixa fora a entre 15 i 20 milions de persones que queden sotmeses a una situació d'apartheid jurídic.

De tal manera que aquest text és un pas enrera respecte a altres textos constitucionals com per exemple, l'actual de l'Estat espanyol. És a dir, que a la Constitució espanyola des del Títol I es fa referència als drets i deures fonamentals dels espanyols i els estrangers. No és així al text proposat per a la Constitució europea, on és al Capítol IV- Espai de llibertat, seguretat i justícia on a la secció 2ª s'anomena "Polítiques sobre controls a les fronteres, asil i immigració".

Aquest fet posa de manifest que si bé, els principis i objectius van ser elaborats per una Comissió amb Partits polítics, el Parlament europeu, i els governs dels Estats membres, la part referent a polítiques i funcionament ha estat elaborada pels representats dels governs membres. Per tant, a la pràctica la Constitució avança en la idea d'Europa fortalesa i de control de fronteres: el control s'uniforma, s'avança en la política de visats, es promou la signatura d'acords amb tercers països perquè acullin els expulsats, etc. En altres paraules s'eleva a rang constitucional les polítiques restrictives que han produït que actualment a la UE hi hagi entre 8 i 10 milions de persones en situació irregular.

En canvi, podem parlar d'omissió pel que fa a la ciutadania plena dels estrangers, al seus drets i a les polítiques d'integració. La ommissió és la forma que pren la voluntat de regular la vida pública de les persones d'origen estranger. Part de la població europea queda privada del dret al vot, i com sabem, l'exclusió política comporta altres exclusions, com la religiosa, la convivencial, la laboral i la cultural, context que alimenta el racisme i la xenofòbia, en definitiva, ens situa en un context de dèficit democràtic.

Des de SOS Racisme qüestionem aquest model de construcció europea que no reconeix a tots els seus ciutadans ni els tracta com a iguals. Així com el fet que la Constitució hagi estat plantejada més com un projecte identitari -primant un herència cultural, i contraposant una suposada identitat a europea a altres, amb un rerafons excloent, reactiu i estàtic- que com un projecte polític. Ens hem de plantejar al votar la Constitució sí aquest és en la seva totalitat un pas endavant de la cultura democràtica, i en el camí en la defensa dels drets humans.